

ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ

Божко В.О.

*Науковий керівник: Приходько Д.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Відтворення основних виробничих засобів – це процес безперервного їх поновлення [1]. Залежно від результатів зміни споживчої вартості основних засобів виділяють просте та розширене відтворення [2]. Просте відтворення основних засобів здійснюється в тому самому обсязі, коли відбувається заміна окремих зношених частин основних засобів або заміна старого устаткування на аналогічне, тобто тоді, коли постійно відновлюється попередня виробнича потужність. Розширене відтворення передбачає кількісне та якісне збільшення діючих основних засобів або придбання нових основних засобів, які забезпечують вищий рівень продуктивності устаткування [1].

Процес відтворення основних виробничих засобів має низку характерних ознак, зокрема: основні виробничі засоби поступово переносять свою вартість на вироблену продукцію; у процесі відтворення основних виробничих засобів одночасно відбувається рух їхньої споживної вартості; нарахуванням амортизаційних відрахувань здійснюється нагромадження в грошовій формі частково перенесеної вартості основних виробничих засобів на готову продукцію; основні виробничі засоби поновлюються в натуральній формі протягом тривалого часу, що створює можливість маневрувати коштами амортизаційного фонду [1].

У процесі господарської діяльності кругообіг основних виробничих засобів проходить три стадії. На першій стадії відбувається продуктивне використання основних виробничих засобів та нарахування амортизаційних відрахувань. На цій стадії основні виробничі засоби в процесі експлуатації зношуються й нараховується сума зносу. Вона є підставою для списання суми амортизаційних відрахувань на витрати після завершення процесу виробництва.

На першій стадії кругообігу основних виробничих засобів втрачається споживна вартість засобів праці. Їхня вартість переноситься на вартість готової продукції. На другій стадії відбувається перетворення частини основних виробничих засобів, які перебували в продуктивній формі, на грошові кошти через нарахування амортизаційних відрахувань. На третій стадії в процесі виробництва відбувається поновлення споживчої вартості частини основних виробничих засобів. Це поновлення здійснюється заміною, зношених основних виробничих засобів на нові за рахунок нарахованого зносу основних засобів [1].

Просте відтворення основних виробничих засобів здійснюється у двох формах: заміна зношених або застарілих основних виробничих засобів; капітальний ремонт діючих основних засобів [1].

За простого відтворення у кожному наступному циклі відбувається створення основних виробничих засобів у попередніх обсягах та з однаковою якістю. Джерелом фінансування заміни зношених основних засобів є

нарахована сума амортизації. За розширеного відтворення кожного наступного циклу здійснюється кількісне і якісне зростання основних виробничих засобів. Джерелом фінансування таких змін є використання частини створеного додаткового продукту [1].

Проміжок часу, протягом якого відбувається процес формування, використання та відновлення споживчої вартості основних засобів, характеризується поняттям «цикл відтворення основних засобів» [2].

Цикл відтворення основних засобів не слід плутати з поняттям «обіг основних засобів», яке відображає проміжок часу, протягом якого відбувається відновлення вартості основних засобів через механізм амортизаційних відрахувань [2].

Наведені поняття не тільки змістовно, але й кількісно відрізняються одне від одного. Якщо цикл відтворення основних засобів більш тривалий, ніж обіг основних засобів, то підприємство отримує додатковий дохід за рахунок використання накопиченої амортизації.

Якщо ж у разі неефективного використання цикл відтворення коротший за обіг засобів, то підприємство не має фінансових джерел для відновлення основних засобів (у зв'язку з не завершенням амортизаційного періоду) і несе збитки через списання залишкової вартості основних засобів на фінансові результати діяльності [2].

Підвищення ефективності відтворення основних засобів є наслідком інтенсивного відтворення та використання діючих основних засобів підприємства. Ці процеси сприяють постійному підтримуванню належного технічного рівня кожного підприємства та дають змогу збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість виробів за рахунок скорочення питомої амортизації й витрат на обслуговування виробництва та його управління, підвищувати фондовіддачу і прибутковість [3].

Таким чином побудова ефективної системи відтворення є важливим аспектом управління основними фондами підприємства і потребує всебічного та ґрунтовного вивчення та аналізу.

Література:

1. Поддєрьогін А.М. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів [Електронний ресурс] // Матеріали сайту. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/522/54/1/1>.

2. Марцин А.М. Оцінка та відтворення основних фондів підприємства [Електронний ресурс] // Матеріали сайту. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/19310710/ekonomika/otsinka_vidtvorennya_osnovnih_fondiv_pidpriyemstva.

3. Показники використання та відтворення основних фондів [Електронний ресурс] // Матеріали сайту. – Режим доступу: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/ekonomika/56.htm>.